

De toestand kan echter niet gezond worden, voor en aler die fouten gecorrigeerd zijn.

En dan stellen we voorop, dat ons niets liever zou zijn, dan dat Ds. Vonkenberg het radicaal van zijn ambt behoudt.

Maar dat kan dunkt ons alleen, wanneer hij emeritus van Zwijndrecht wordt of door een andere kerk pro forma beroepen wordt.

Het laatste schakelen wij uit, omdat wij de meening deelen, dat men zich op zulke kronkelpaadjes niet moet begeven.

Blijft alzoo het eerste.

Wat kan hier het groote struikelblok zijn?

Natuurlijk de aard van Ds. Vonkenbergs nieuwe functie.

Men schijnt het er niet over eens te zijn, dat die werkelijk een geestelijk karakter draagt.

Hoe zou het komen, dat hieraan wordt getwijfeld?

Zou de oorzaak daarvoor niet gezocht moeten worden bij de oorspronkelijke publicatie van het Bondsbestuur onzer Jongelingsverenigingen?

Werd daarin niet geannonceerd, dat de Directeur wel een academisch gevormd man, maar volstrekt geen predikant moest zijn? Dat hij ook literator of jurist mocht wezen?

Zou daaruit niet de voornaamste verwarring zijn voortgekomen?

Nu moet naar onze meening zulk een Directeur wel degelijk over de ervaring van den predikant beschikken. Zijn werk is zeker niet minder geestelijk van aard dan dat van de geestelijke verzorgers, die aan onze verschillende gestichten verbonden zijn.

Het ware echter wenschelijk, dat het Bondsbestuur deze idee ook naar buiten vestigde.

Mogelijk is dit thans wel vastgelegd in de instructie van den Directeur.

Dan zou het Bondsbestuur Ds. Vonkenberg geen beteren dienst kunnen bewijzen dan door hieraan bekendheid te geven.

Of mocht die instructie dit nog niet bevatten, zoo zouden wij in overweging willen geven er dit nadrukkelijk in te bedingen.

En dan vanzelf niet alleen met het oog op Ds. Vonkenberg, maar evengoed met het oog op zijn eventuele opvolgers.

Daarmee zou o.i. wel de grootste moeilijkheid uit den weg zijn geruimd.

Staat eenmaal het geestelijk karakter van Ds. Vonkenbergs arbeid officieel en boven allen twijfel vast, dan blijft niet anders over dan met erkenning van begane fouten de emeritusverklaring opnieuw aan te vragen.

Zoo en zoo alleen kan men, naar het ons wil voorkomen, uit de impasse geraken.

En dit zou voorzeker over het gehele land voldoening geven.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Staat en Maatschappij.

III.

De groote fout, die vooral de sociaal-democraten maken, is deze, dat zij hun oog sluiten voor de groote waarde, die de maatschappelijke krachten hebben, indien ze op eigen initiatief werken.

Zeker valt het niet te ontkennen, dat de vrijheid ook hier haar gevaren medebrengt, en dat tegen die gevaren maatregelen dienen getroffen te worden.

Maar dit is wel zeker, dat in het vrije maatschappelijke leven het kwaad niet weinig, ook door de vrijheid, wordt betoogd. Daardoor toch worden de machten op economisch en sociaal gebied geduld, en is de kans op onderdrukking veel minder groot dan wanneer al die machten in enkele handen zijn geconcentreerd.

De overheid behoort nu in die maatschappij het recht te bestellen. Zij moet zorgen, dat niet de brute macht overheerscht, maar dat er zooveel mogelijk recht en gerechtigheid geschiedt.

Haar taak bestaat daarom niet alleen in de rechtspraak. Zij reikt verder. In de groote worsteling, die op sociaal en economisch terrein tusschen arbeider, werkgever en consument gevoerd wordt, kan de overheid door ingrijpende maatregelen te treffen voor de bevordering van recht en gerechtigheid werkzaam zijn.

Met deze opvatting hangt samen het streven, dat zich onder ons steeds heeft geopenbaard, om te breken met de oud-liberale Staatskunde, volgens welke de overheid ten aanzien der sociale en economische problemen een louter passief standpunt behoorde in te nemen.

De ervaring heeft maar al te zeer geleerd, dat deze liberale vrijheid ten slotte toch weer op verregaande onderdrukking uitloopt.

Daarom moet de overheid er zich rekenschap van geven, hoe zij het economisch zwakke, dat worstelt om een meer vaste positie in de wereld in te nemen, helpen kan.

Vandaar dat er een sociale wetgeving moet zijn, die evenwel nooit meer dan een helpend karakter mag dragen.

Neemt de overheid de taak der maatschappij zelve over, dan zullen zich op den duur twee boze gevolgen openbaren.

In de eerste plaats zal de kracht van het maatschappelijk leven inzinken, en in de tweede plaats komt er een concentratie van macht, die de burgerlijke vrijheid belangt.

Indien de overheid de taak der maatschappelijke krachten overneemt, zinkt het volk in. Een tijd lang kan de schijn anders zijn en juist daardoor laten niet weinigen zich op een dwaalspoor leiden.

Wanneer een lichaam gezond is, kan het gebruik van opwekkende middelen tijdelijk het lichaam schijnen nog krachtiger en beter te maken. Maar heel lang duurt dat niet. Al spoedig gaat het blijken dat het lichaam zijn oude voerkracht verliest, en dat voortaan het gebruik dier opwekkende middelen noodig wordt, om de krachten weer voor een korte poos op peil te houden.

Zoo is het ook met het maatschappelijk lichaam. Zoodra de overheid functies gaat overnemen, die vroeger alleen en uitsluitend aan het maatschappelijk initiatief behoorden, dan kan het den schijn hebben, dat de maatschappij daar sterker door wordt. Maar in werkelijkheid is het zoo niet. Integendeel. Al spoedig komt het oogenblik, dat de maatschappij de uitoefening van heel zulk een functie eenvoudig aan de overheid overlaat.

Gaat dit proces door, dan neemt de Staatsmacht hoe langer hoe meer terrein in, zoodat er ten slotte voor het vrije maatschappelijke leven heel weinig overblijft.

Dat op die wijze op den langen duur de burgerlijke vrijheid belagd wordt, behoeft geen beoog.

Onze geestelijke vrijheden hangen met onze economische ten nauwste samen.

Dat gaat reeds op in het leven van elken particulier. Wie economisch onafhankelijk is, kan ook zijn geest het meest ontwikkelen en heeft het meeste vrijheid om zich te uiten.

Maar precies hetzelfde geldt van een volk. Een volk met een vrij ophloeiend maatschappelijk leven, staat ook zeer vrij tegenover de macht van zijn overheid. Het is in de voornaamste deelen van zijn bestaan van die overheid onafhankelijk. Wel moet het aan die overheid gehoorzamen, maar die gehoorzaamheid wordt slechts op een beperkt gebied gevorderd.

Heel het gezins-, school-, kerkelijk- en zakenleven komt bij zulk een volk in vrijheid tot openbaring.

Zoodra echter de overheid stap voor stap het economisch leven heeft ingenomen en den loop van allerlei tot zich heeft getrokken, wordt het volk van die overheid steeds meer afhankelijk. En dat wrekt zich op elk levensgebied.

Het is daarom zoo in hooge mate gevaarlijk, wanneer Staat en Maatschappij worden dooreen gewaard.

En het allergevaarlijkst is het voor ons, die op den bodem der Christelijke beginselen staan.

Waarom?

Hierom, omdat de overheid in een land als het onze uit den aard der zaak steeds een z.g. neutraal standpunt in moet nemen.

Bouwt en onderhoudt de overheid scholen, ze worden neutraal. Subsidieert de overheid allerlei instellingen, zij mag geen onderscheid maken, maar moet allen over één kam scheren.

De neutraliteit der overheid onttaardt maar al te veel in anti-godsdienstigheid. Dat heeft het verleden geleerd.

Gaat nu de overheid het heele burgerleven beheerschen; verliest zij haar eigenaardige taak uit het oog; wordt zij de algemeene verzorgster der burgerij; strekt zij haar directe zorgen uit over heel het leven des burgers van hun wieg tot hun graf; dan kan het niet anders, of de overheid krijgt een macht, die geheel onevenredig is aan haar tegenwoordige macht.

Het volk kan dan geen weerstand meer bieden. Het zit aan alle kanten gevangen.

Decreteert de overheid, dat in de Kerken slechts een bepaalde, door haar gekozen leer verkondigd mag worden, de burgers missen de kracht, om daar tegen in te gaan. Trouwens, ook de stoffelijke middelen ontbreken dan.

Wenscht de overheid aan het onderwijs alleen een door haar goedgekeurde richting te geven, de burgerij staat er machteloos tegenover.

En zoo zouden we kunnen voortgaan.

Het is daarom, nu het nog niet te laat is, zoo noodig, dat wij er niet aan mede werken om staat en maatschappij dooreen te warren.

De verleiding daartoe is vaak groot.

Het valt niet te ontkennen, dat de staat met zijn hulpbronnen soms in korten tijd misstanden kan opruimen, waar de vrije maatschappij tientallen van jaren over doen moet. Anderzijds kan hij dingen tot stand brengen, waar de vrije burgers niet zoo heel gemakkelijk in kunnen slagen.

Toch moeten wij den moed hebben, tegen de dooreenmenging van staat en maatschappij krachtig te waken.

De overheid kan helpend tusschen beiden komen. De staatsmacht kan steun bieden.

Maar de maatschappij draagt haar eigen karakter.

Daar is een souveriniteit in eigen kring, die het bolwerk is der ware burgerlijke vrijheden.

En we hebben ons te wachten, dat wij die vrijheden niet, door den schijn verleiden, prijsgeven, om onder de staatsmacht, die niet zelden een anti-godsdienstige macht is, verdrukt en achteruitgezet te worden.

De W.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Evangelisatie en Reclame.

Evangelisatie en Reclame behooren in het geheel niet bij elkaar zoo valt misschien menig lezer den titel van mijn artikel aan. Evangelisatie en Reclame — wat een monsterverbond! zoo valt wellicht een ander uit. Ik herinner mij eens eene predikatie gehoord te hebben over Jesaja 42: 2, waarin de prediker nadrukkelijk betoogde, dat het Evangelie de reclame versmaadt. En het schijnt ook zoo'n stuitende combinatie. Toch wil ik ondanks dit alles het wagen, de stelling te verdedigen: ook de reclame behoort in dienst gesteld te worden van het koninkrijk Gods.

Voor alles is het echter noodig, dat wij ons eene juiste gedachte vormen van wat eigenlijk „reclame" is. Voor menigeen is reclame ongeveer zoo hetzelfde als humbug. Het is dwaze grootspraak, zoo al niet bewust bedrog. En nu bestaat er wel aanleiding voor deze meening. In Amerika is eens bij een daartoe ingesteld onderzoek geconstateerd, hoe in één jaar tijds 364.000 gevallen van oneerlijke reclame waren voorgekomen. Als men zelf een paar maal de dupe van zulk een bedrog is geworden, is men licht geneigd, alle reclame als zwendel te beschouwen. Ook waar geen bedrog in het spel is, ziet men in alle reclame eenen aanslag op de beurs, eens geestig getypeerd in de woorden: „Hier bin ich! raus mit dem Geld!" (Hier ben ik, geef op uw geld!)

Toch is deze naieve opvatting van de reclame niet te handhaven. Stond inderdaad de zaak zoo, dan zou niet alleen in de evangelisatie geen reclame mogen aangewend worden, maar evenmin zou de christen er in den handel en in de politiek gebruik van mogen maken. Ook in zijn bedrijf heeft de christen te staan naar alles wat waarachtig is, liefelijk is en welluidt. Maar de meest nauwgezette eerlijkheid verhindert toch volstrekt het maken van reclame niet.

De reclame heeft bij het publiek eenen kwaden naam, omdat de oneerlijke koopman eerder het nut van reclame voor zijne zaak heeft begrepen dan de eerlijke. Dit heeft echter met het wezen der reclame niets uit te staan. Iemand heeft reclame aldus gedefinieerd: „Reclame is het proces van bekendmaking, dat vlugger werkt dan de mondelinge mededeeling." Minister Aalberse drukte het alzoo uit: „Reclame is suggereren, dwingen tot zien." Wanneer wij alzoo zien, dat reclame niet anders is dan een proces van bekendmaking, dan is alle bezwaar vervallen hiervan ook in den arbeid der evangelisatie gebruik te maken.

Toch niet! hoor ik mij door eenen bezwaarden lezer antwoorden. Al is reclame een geoorloofd gebruik in den handel en in de politiek, van het heilig erf der kerk moeten dergelijke triviale praktijken geweerd blijven. Het evangelie is er te heilig voor. Het heeft eene innerlijke kracht, die alle reclame kan ontberen en in alle stilte doorwerkt.

Dit standpunt schijnt zoo aantrekkelijk. In het stille godsgehoor in gewijde taal spoken van de heilige dingen: „Ver van het aardsch gewoel zoeken wij U!" Maar nochtans is dit standpunt niet recht. Het heilig evangelie is bestemd voor onheilige zondaren. Het is niet de roeping der kerk, om in deftige hoogheid buiten het leven te staan. Jezus wilde wel met de zondaren eten om ze zoo onder Zijnen gezegenden invloed te brengen. De kracht der Schriftgeleerden lag in de deftige pose, die zij innamen, de kracht van Jezus in Zijn innerlijke persoonlijkheid.

Het is dan ook onbekendheid met het werkelijke leven, te meenen, dat de Evangelisatie het zonder reclame naar buiten kan stellen. Immers, het is niet naar den mensch. Als nu de dingen, die wel naar den mensch zijn, eene rusteloze reclame niet kunnen ontberen, hoe zou dan de arbeid der evangelisatie er buiten kunnen? Hoe is de reclame niet in gebruik genomen door den dienst der zonde?

In Duitschland verschijnen eenige bladen, schier uitsluitend gevuld met dubbelzinnige advertenties met onzedelijk doel. Hier heeft de zonde op alle denkbare wijzen van de advertentie-reclame gebruik gemaakt. En hoe heeft men in dienst van theater, bioscoop, cabaret en café niet licht en kleur geëxploiteerd. Aan het station van een groote stad duwt men u van verschillende zijde biljetjes in de hand: hier kunt ge lekker eten en daar vindt gij eene uitstekende gelegenheid voor een pikant pleziertje. Maar wie wijst u den weg naar de kerk? Op de markt kwam eens een van buiten gekomen Gereformeerde mij vragen, waar hij ter kerk moest gaan. Hij wist niet waar eene Gereformeerde kerk stond, maar wel waar hij den straatprediker kon vinden. Vooral tegen de zondige cultuur in de groote steden staat de kerk zoo zwak en zoo „weltevred".

In de allereerste plaats moet natuurlijk ieder Christen een wandelende reclame zijn. Niet dat die

reclame of een bestaand gelast het w inslag pas g christ Zul uitgaat huisk aan n Ik geland de o bemd en d Men men is de godsv als ee het p daarb moete vervel te get daard Die o bekleet Toc reclame evange wil op zonde Waar zonde zij de geldt: „Zie, klopper Nat met d niets i de haz humbu matige alle ge reclame eens g logie" niets c In h same op str natuur begrip Maar engere van de aank een ko De l niet a politie steeds gebruik kolonr duizend denk i hebben Volk" „De Co poginge ook de Men Evange publiek een e kaanso numme to mor doet ge In d lijke pe lectuur lectuur gebodes of aan zulk ee liseeror kunnen van ko moet woord listisch merkw bewust moeten tactisch kon, wa spraker de mer zijn die in den te legge zijn in God u De B